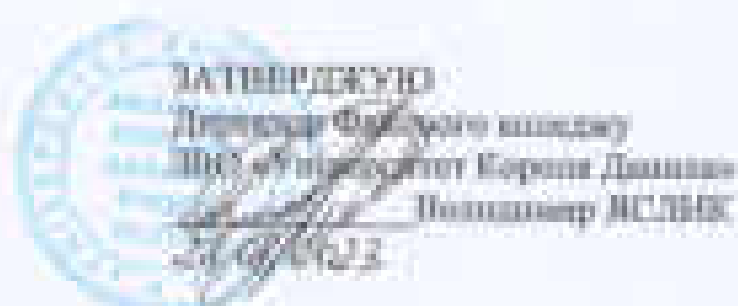

**ФАХОВИЙ КОЛЕКТЕК
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Ця робота розроблена з метою збагачення, систематизації та актуалізації навчальних матеріалів

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ГІПСНИ ТА ОХОРОНИ ГОЛОСУ»**

Галузь знань – 62 Кутурера і мистецтво

Спеціальність – 823 Музичне мистецтво

Освітньо-професійна програма – «Естрадний спів»

Освітньо-професійний ступінь – фаховий магістерський бакалавр

Статус дисципліни – обов'язкова

Мова викладання, навчання та підписання – українська

КМЕТРИК Терас Виспачович — специалист циклической химии и хиральности, специализируется на изучении хиральности, хиральных молекулярных комплексов.

Роздруковано та складено на запитання викладачів кресл
в картографії, геодезії та музичному мистецтві.
Протокол № 1 від 25 серпня 2023 р.
Голова викладачів кресл

2023 p.

THE NEW DISCOUNTS

ЛІСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕДПІРДЖЕННЯ

[illegible]

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни є розвиток знання і розуміння методів та механізмів роботи голосового апарату, надання майбутнім фахівцям знань з основ охорони голосу, процесу звукоутворення з метою виявлення шкідливих і небезпечних факторів, опанування навичок профілактики захворювань органів звукоутворення, визначення заходів щодо гігієни та охорони голосу.

Предмет навчальної дисципліни: голос людини як музичний інструмент та засоби його збереження у здоровому стані.

Завдання дисципліни «Основи гігієни та охорони голосу»:

- 1) засвоїти загальні вимоги щодо гігієни голосового апарату та охорони співацького голосу;
- 2) вивчити фізіологію органів голосового апарату;
- 3) ознайомити з професійними хворобами голосового апарату та причинами їх виникнення;
- 4) поінформувати правила профілактики захворювань голосового апарату;
- 5) оволодіти сучасними педагогічними методами відновлення функцій голосового апарату;
- 6) опанувати правила здорового способу життя.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен знати:

- 1) будову голосового апарату людини, його анатомічні особливості;
- 2) функції органів голосового апарату в процесі співу;
- 3) застудні та професійні хвороби голосового апарату, причини їх виникнення;
- 4) методи профілактики захворювань голосового апарату;
- 5) культуру професійного використання голосового апарату;
- 6) особливості розвитку дитячих голосів у різні вікові періоди;
- 7) правила охорони та гігієни голосу;

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен уміти:

- 1) визначати порушення в роботі голосового апарату;
- 2) доцільно використовувати набуті знання з профілактики захворювань голосового апарату;
- 3) володіти засобами самостійного, правильного використання методів фізичного виховання і зміцнення здоров'я.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

		Денна форма
Курс		3
Семестр		5
Кількість кредитів ECTS		3
Аудиторні навчальні заняття, год	лекції	16
	семінарські	14
Самостійна робота, год		60
Форма підсумкового контролю		екзамен – 5 семестр

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Сольний естрадний спів	Методика роботи з вокальним ансамблем

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ,
яких набувають студенти внаслідок вивчення навчальної дисципліни
«Основи гігієни та охорони голосу» згідно з освітньо-професійною
програмою **«Естрадний спів»**

Результати навчання	Код та назва компетентності
РН 9. Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської / музично-теоретичної / педагогічної / організаторсько-творчої діяльності (відповідно до освітньо-	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. СК 1. Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у професійній діяльності.

професійної програми).	СК 6. Здатність передавати знання, застосовувати професійні та педагогічні методи, підходи, технології, знання вікової психології в умовах роботи з аматорським колективом та/або в педагогічній діяльності на рівні початкової мистецької освіти (відповідно до освітньо-професійної програми).
------------------------	---

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Упродовж вивчення курсу «Основи гігієни та охорони голосу» студенти зобов'язані в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями.

Необхідною умовою успішного засвоєння курсу є присутність здобувачів освіти на всіх заняттях, виконання підготовлених викладачем завдань після кожного заняття (зокрема, і через СДО), проходження підсумкового контролю (окрім випадків із поважних причин).

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами мають доступ через корпоративний логін та пароль до навчальних матеріалів курсу у Системі дистанційної освіти.

ПОВЕДІНКА В АВДИТОРІЇ

Здобувачі освіти повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту Університету, Положення про Фаховий коледж і Положення про організацію освітнього процесу, зокрема:

- з'являтися на заняття (очне чи дистанційне) без запізень;
- поводитися в аудиторії виховано, стримано, уважно слухати викладача й бути активним учасником освітнього процесу;
- користуватися гаджетами під час заняття тільки з дозволу викладача;
- у разі дистанційної форми навчання під час заняття обов'язково увімкнути камеру, бути активним і уважним.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Умови дотримання академічної доброчесності, згідно з «Положенням про академічну доброчесність у Фаховому коледжі ЗВО «Університет Короля Данила», Кодексом етики студента, доводяться до відома студентів на першому занятті. Здобувачі освіти зобов'язані:

- належно виконувати навчальні завдання поточного контролю під час занять, завдання самостійної роботи, опрацьовувати задані джерела інформації;
- не списувати під час контролю знань, зокрема під час написання письмових завдань;
- коректно оформлювати покликання на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРОПУЩЕНИХ ЗАНЯТЬ

Відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила» усі пропущені заняття, а також отримані негативні оцінки здобувачі зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість «н» в журналі буде виставлено «0» (нуль) балів без права перездачі.

Здобувачі відпрацьовують пропущені заняття згідно з графіком відпрацювань викладача.

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ (ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відбувається відповідно до «Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила»

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Результати навчання	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
Освітній компонент «Основи гігієни та охорони голосу»		
РН 9. Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської / музично-теоретичної / педагогічної / організаторсько-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми).	<ul style="list-style-type: none"> - словесні: пояснення, бесіда, лекція; - наочні: ілюстрація, демонстрація; - за ступенем самостійного мислення: репродуктивний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький; - робота з літературою. 	<i>Поточний контроль:</i> <ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - письмовий контроль; - презентація; - самоконтроль.
		<i>Підсумковий контроль:</i> екзамен

Система оцінювання результатів навчання студентів III курсу за освітньо-професійною програмою «Естрадний спів» здійснюється відповідно до «Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила».

Поточний контроль здійснюється у формі усного опитування, письмового контролю, презентації, самоконтролю на підставі чотирибальної шкали.

Підсумковий контроль знань у формі екзамену (V семестр) проводиться усно. Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях, оцінюється в балах (згідно національної шкали,

100-бальної шкали й шкали ЄКТС) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Оцінювання **самостійної роботи** здійснюється під час проведення семінарських занять. Поточний контроль передбачає усну відповідь, написання доповіді та виступ тощо. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, контролюється під час підсумкового контролю.

Самоконтроль передбачений у формі перевірки засвоєних знань після кожного заняття, під час якого здобувачі освіти мають можливість самостійно перевірити правильність виконання завдань та проаналізувати неправильні відповіді. У разі звернень студентів викладач під час заняття, або після нього, надає консультації щодо проблемних ситуацій чи складних питань.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (за 4-бальною шкалою)

ШКА- ЛА В БАЛАХ	ОЦІНКА ЗА ШКА- ЛОЮ ECTS	НАЦІОНАЛЬНА ШКАЛА	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
90–100 балів	A	5 «відмінно»	Здобувач міцно засвоїв теоретичний матеріал, дає повну відповідь на питання з проблематики теми, що обговорюється на занятті, знає зміст навчальної дисципліни, основні положення першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить, ґрунтовно і послідовно будує відповідь.
83-89 балів	B	4 «дуже добре»	В повному обсязі здобувачем виконано завдання аудиторної і самостійної роботи. Студент демонструє достатньо повні знання навчального матеріалу, бере активну участь в обговоренні, намагається обґрунтовувати свою відповідь, але іноді йому не вистачає аргументації.
75-82 бали	C	4 «добре»	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, але дає неповну відповідь на питання з проблематики теми, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, допускає

			окремі непринципові неточності та незначні помилки.
67-74 бали	D	3 «задовільно»	Завдання аудиторної і самостійної роботи виконано не повністю. Студент володіє основним змістом навчального матеріалу, але для отримання відповіді треба задавати додаткові питання. Відповідає без аргументів, допускає суттєві неточності і помилки.
60-66 балів	E	3 «достатньо»	Здобувач в основному опанував теоретичний матеріал, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але відповідає непереконливо, непослідовно, недостатньо ґрунтовно, плутає поняття.
35-59 бали	FX	2 «незадовільно»	Завдання аудиторної і самостійної роботи виконано на низькому рівні, фрагментарно і невчасно. Студент має уяву про зміст навчального матеріалу, але не бере участі в обговоренні за власною ініціативою. У відповідях губиться і допускає значну кількість суттєвих помилок.
0-34 бали	F	2 «неприйнятно»	Завдання аудиторної і самостійної роботи не виконано. Здобувач не опанував теоретичний матеріал, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГІГІЄНА ТА ОХОРОНА ГОЛОСУ

ТЕМА 1. Охорона та гігієна голосу як напрям науки про здоров'я.

1. Навчальна дисципліна «Охорона та гігієна голосу», її значення в підготовці здобувача вищої освіти за спеціальністю «Музичне мистецтво».
2. Мета і завдання, міждисциплінарний зв'язок з дисциплінами циклу професійної підготовки, предмет і проблематика курсу.

3. Історія виникнення, становлення й розвиток гігієни як напряму науки про здоров'я.
4. Поняття гігієни голосу, охорона голосу.

ТЕМА 2. Анатомічна будова голосового апарату.

1. Принципи анатомо-функціональної організації відділів голосового апарату людини.
2. Будова органів дихання.
3. Механізм дихання. Професійне вокальне дихання, його відмінності від фізіологічного акту дихання.
4. Типи співацького дихання.
5. Види атаки звуку.
6. Резонаторно-артикуляційний відділ голосового апарату. Система резонаторів людини, формування тембру.
7. Значення наукових досліджень для збереження голосу.

ТЕМА 3. Фізіологічні особливості формування й розвитку голосу співака.

1. Класифікація голосів дорослих співаків.
2. Діапазон та реєстри чоловічих і жіночих голосів.
3. Вікові особливості розвитку дитячого співочого голосу в різні вікові періоди – дошкільному, молодшому шкільному, середньому та старшому шкільному віці.
4. Мутація. Передмутаційний, мутаційний та постмутаційний періоди розвитку.
5. Охорона та гігієна дитячого голосу.
6. Акустичні властивості голосу (сила, висота, тембр, летючість, рухливість, благозвучність, благозвучність мови).

<h3>ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНИХ ПОРУШЕНЬ У РОБОТІ ГОЛОСОВОГО АПАРАТУ</h3>

ТЕМА 4. Захворювання голосового апарату: діагностика, лікування, профілактика.

1. Поняття фоніатрії.
2. Гострі респіраторні вірусні інфекції. Перша допомога при простудних захворюваннях.
3. Профілактика захворювань верхніх дихальних шляхів.
4. Професійні захворювання голосового апарату (афонія, фонастенія, хронічний ларингіт, незмикання голосових зв'язок, вузлики голосових зв'язок, крововилив у голосову зв'язку) та причини їх виникнення.
5. Проявлення захворювань голосового апарату (сиплість, хрипота, швидка втомлюваність, біль, відчуття дискомфорту при співі).
6. Фізичне і психічне здоров'я співака.

ТЕМА 5. Режим роботи вокаліста. Догляд за здоров'ям як основна передумова якості життєдіяльності співака.

1. Режим занять з постановки голосу. Розподілення голосових навантажень.

2. Індивідуальні правила професійної гігієни та голосовий режим співака. Харчування вокалістів-фахівців.
3. Режим співака під час концертної діяльності.
4. Основні принципи праці й відпочинку людей голосових професій.
5. Здоровий спосіб життя, як основний фактор розвитку, збереження та вдосконалення голосового апарату.

ТЕМА 6. Специфіка охорони голосу в професійній діяльності (окремі аспекти трудової дисципліни вокаліста). Фонопедія.

1. Основні вимоги нервово-психологічної гігієни.
2. Нервово-емоційне напруження як фактор негативного впливу на голос (підвищена інтенсивність навколишнього фонового шуму, погана акустика приміщень, перепади температури навколишнього середовища, підвищена сухість і запиленість повітря тощо).
3. Фонопедія у вокальній педагогіці.
4. Недоліки звучання та їх виправлення. Особистісно орієнтований підхід у підборі вправ та послідовності їх використання.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ		
№ заняття	Теми лекцій	Кількість годин (Денна форма)
Лекція 1.	Охорона та гігієна голосу як напрям науки про здоров'я.	2
Лекція 2.	Анатомічна будова голосового апарату.	2
Лекція 3.	Фізіологічні особливості формування й розвитку голосу співака.	4
Лекція 4.	Захворювання голосового апарату: діагностика, лікування, профілактика.	4
Лекція 5.	Режим роботи вокаліста. Догляд за здоров'ям як основна передумова якості життєдіяльності співака.	2
Лекція 6.	Специфіка охорони голосу в професійній діяльності (окремі аспекти трудової дисципліни вокаліста). Фонопедія.	2
Всього лекційних занять		16

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ		
№ заняття	Тема заняття	Кількість годин (Денна форма)
1.	Охорона та гігієна голосу як напрям науки про здоров'я.	2

2.	Анатомічна будова голосового апарату.	2
3.	Фізіологічні особливості формування й розвитку голосу співака.	4
4.	Захворювання голосового апарату: діагностика, лікування, профілактика.	2
5.	Режим роботи вокаліста. Догляд за здоров'ям як основна передумова якості життєдіяльності співака.	2
6.	Специфіка охорони голосу в професійній діяльності (окремі аспекти трудової дисципліни вокаліста). Фонопедія.	2
Всього семінарських занять		14

САМОСТІЙНА РОБОТА			
Назва теми	Зміст завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Рекомендовані джерела інформації
Тема 1.	<i>Опрацювати питання:</i> Голосомовні професії, їх значення в соціумі (співачи, диктори, лектори, артисти, викладачі, політики, перекладачі, ведучі концертів, працівники call-центрів, юристи (адвокати, судді) та ін.).	10	1, 4, 7, 11, 18
Тема 2.	<i>Підготувати презентацію на тему:</i> «Будова голосового апарату».	10	3, 5, 7, 13
Тема 3.	<i>Підготувати інформацію щодо традицій святкування Всесвітнього дня голосу, яке припадає щорічно на 16 квітня і присвячене феномену і ролі голосу в житті людей.</i>	10	2, 6, 9, 10, 16
Тема 4.	<i>Опрацювати питання:</i> Хронічні захворювання, які впливають на голосовий апарат (захворювання легень, серцево-судинної, нервової та ендокринної систем).	10	3, 6, 12, 17
Тема 5.	<i>Підготувати есе на тему:</i> «Основні принципи й способи загартування організму».	10	1, 5, 8, 14
Тема 6.	<i>Опрацювати питання:</i> Фонопедичні вправи як педагогічний метод відновлення функцій голосового апарату.	10	2, 4, 8, 15
Разом годин для самостійної роботи студентів		60	

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Навчальна дисципліна «Охорона та гігієна голосу»: мета і завдання курсу, значення в підготовці здобувача вищої освіти за спеціальністю «Музичне мистецтво».
2. Історія виникнення, становлення й розвиток гігієни як напряму науки про здоров'я.
3. Поняття «гігієна голосу», «охорона голосу».
4. Будова голосового апарату та механізм звукоутворення.
5. Будова і функції гортані з голосовими зв'язками.
6. Будова і функції трахеї, бронхів, легень, діафрагми.
7. Типи співацького дихання. Механізм вдиху та видиху при співі.
8. Атаки вокального звука, їх види, характеристика.
9. Дикція і артикуляція. Артикуляційний апарат.
10. Поняття про резонатори і регістри. Володіння голосовими резонаторами та регістрами, формування тембру.
11. Класифікація жіночих вокальних голосів.
12. Класифікація чоловічих вокальних голосів.
13. Теситура, діапазон та регістри чоловічих і жіночих голосів.
14. Особливості розвитку дитячого співочого голосу в різні вікові періоди.
15. Мутація. Передмутаційний, мутаційний та постмутаційний періоди.
16. Охорона та гігієна дитячих голосів у мутаційний період.
17. Поняття фоніатрії.
18. Застудні захворювання, пов'язані з переохолодженням голосового апарату та вірусні захворювання верхніх дихальних шляхів: риніт, тонзиліт, ларингіт.
19. Застудні захворювання, пов'язані з переохолодженням голосового апарату та вірусні захворювання верхніх дихальних шляхів: фарингіт, трахеїт, трахеобронхіт, пневмонія.
20. Професійні захворювання вокаліста: крововилив у голосові зв'язки; парези та паралічі гортані.
21. Професійне захворювання вокаліста – вузлики на голосових зв'язках.
22. Функціональні голосові захворювання, пов'язані з розладами роботи нервової системи та перевтоми голосу (афонія; дисфонія; фонастенія).
23. Правила професійної гігієни і голосовий режим співака.
24. Важливість щоденної розспівки і правильного співацького навантаження для вокаліста.
25. Правильна побудова навчального заняття співака.
26. Нервово-психологічна гігієна вокаліста.
27. Правила дотримування голосового режиму співака.
28. Принципи і способи загартовування організму.
29. Вокальне виховання, охорона і гігієна дорослих і дитячих голосів.
30. Фонопедія у вокальній педагогіці.

Основна література

1. Боцян А. Охорона та режим співацького голосу. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. викл. і студ. кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти (Вінниця, 5 квітня 2018 р.). Вінниця : ТОВ «Твори», 2018. С. 87–91.
2. Бурміцька Л. Охорона та гігієна голосу : метод. реком. до семін. занять для здобувачів осв. ступеня «Бакалавр» 025 спеціальності «Музичне мистецтво». Київ : НАКККиМ, 2019. 36 с.
3. Дрожжина Н. Гігієна голосу естрадного співака : метод. розробка для ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Харків : ХНУМ, 2017. 43 с.
4. Здоров'язбережувальні технології у вокальній практиці : метод. посіб. / уклад. О. О. Карпенко. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. 59 с.
5. Курбанова Л. Предмет «Гігієна та охорона голосу» як ключовий компонент у фаховій підготовці майбутнього спеціаліста вищої категорії. *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної науки та прикладної науки* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. симпозіуму (Івано-Франківськ, 14 травня 2021 р.). Івано-Франківськ. 2021. С. 120–123.
6. Мальцева О. Значення гігієни голосу для професійної діяльності педагога-вокаліста. *New Directions in Science and Education : Conference Proceedings of the 1st International Conference (November 19, 2021, Germany). Munich, 2021*. С. 72–76.
7. Мартинюк А. Розвиток і охорона співацького голосу у дзеркалі музикознавчої думки. *Молодий вчений*. 2017. № 9.1. С. 111–114.
8. Фоломеева Н. Методи охорони та гігієни голосу студентів-вокалістів педагогічних ВНЗ. *Молодий вчений*. 2016. № 11.1 (38.1). С. 100–103.
9. Шевченко О. Охорона дитячого голосу. *Мистецтво та освіта*. 2017. № 2. С. 10–14.

Додаткова література

10. Кисляк Т. Актуальність охорони та гігієни голосу у процесі підготовки фахівців у галузі сценічного мистецтва. *Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій* : зб. наук. праць за результатами Всеукр. конф. (Київ, 10 травня 2022 р.) / за ред. А. М. Вергун та ін. Київ : КНУТД, 2022. С. 218–219.
11. Кметюк Т. Особливості диригентсько-виконавського стилю Дмитра Котка. *Галичина : науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис*. Івано-Франківськ, 2012. № 20–21. С. 537–543.
12. Остапчук Л. Основоположні засади розвитку та збереження співацького голосу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2018. № 53. С. 157–162.
13. Процишина О. Проблема охорони співацького голосу у студентів закладів вищої освіти на заняттях сольного співу. *Scientific discussions and*

solution development : Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference (Graz, Austria, December 05–07, 2022). Graz, 2022. P. 245–247.

Електронні інформаційні ресурси

14. Гігієна голосу вокаліста. URL: <https://buki.com.ua/blogs/hihiyena-holosu-vokalista/>

15. Методика експлуатації та гігієни голосу співака. URL: <https://buki.com.ua/blogs/metodyka-ekspluatatsiyi-ta-hihiyeny-holosu-spivaka/>

16. Охорона та гігієна дитячого співочого голосу : метод. розробка. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0000eg-5147.docx.html>

17. Прядко О. Збереження співацького голосу студентів музично-педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. URL: https://www.cuspu.edu.ua/download/conf2013/section4_6/article_priadko.pdf

18. Штепа Ж., Пацкань В. Охорона та гігієна співочого голосу в системі навчально-музичних дисциплін URL:

<https://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/2880/1/01Охорона%20та%20гігієна%20співочого%20голосу.pdf>